

از آذربایجان تا مصر

در میان کشورهای مینا و آسیای میانه، نظام تأمین اجتماعی ایران از نظر تنوع و گستره خدمات، حایز رتبه اول است.

کشورهای مورد بررسی، ایران از کمترین متوسط سن بازنشستگی (زنان و مردان) برخوردار است، به طوری که سن ۴۵ سال در نظر گرفته شده برای بازنشستگی زنان، در هیچ یک از کشورهای یاد شده دیده نمی‌شود. دو کشور کویت و ایران از کمترین سن بازنشستگی برای مردان با ۵۰ سال سن برخوردارند. گفتنی است، بیشترین فاصله میان سن بازنشستگی و سن امید به زندگی نیز در دو کشور کویت و ایران، دیده می‌شود. سن امید به زندگی در زنان ایرانی حدود ۷۰/۸ سال و در مردان، ۶۸/۸ سال است. بدین ترتیب، متوسط سن دریافت مستمری بازنشستگی برای زنان، بیش از ۲۵ سال و برای مردان، حدود ۱۹ سال است.

و هزینه سفر و اقامت بیمار و همراه، تنها در لیست تعهدات نظام تأمین اجتماعی ایران به چشم می‌خورد. کمک هزینه نگهداری از فرزند و یا کمک‌های مقطوع تولد فرزند یا فرزندخواندگی که در بسیاری از کشورهای توسعه یافته متداول است نیز تنها در لیست تعهدات تأمین اجتماعی آذربایجان، عراق، ترکمنستان و ایران دیده می‌شود.

بیشترین نرخ حق بیمه به کشور قریقزیستان اختصاص دارد. در این کشور ۴۷۵ درصد از نرخ حق بیمه ۴۴ درصدی بر عهده کارفرمایان است. پس از آن، کشورهای ازبکستان، ترکیه، ایران و الجزایر از بیشترین نرخ حق بیمه دریافتی برخوردارند. در بیشتر کشورهای مورد بررسی به جز ایران، کویت، عمان و مصر، دولت هیچ بخشی از حق بیمه را متقبل نشده و کمک‌های خود را به مواقع ضروری و کسری‌های سالانه محدود نموده است. در این میان، کویت با اختصاص ۱۰ درصد حق بیمه به دولت، از بیشترین میزان دخالت دولت برخوردار است. سن بازنشستگی در کشورهای مختلف از ۵۰ تا ۶۵ سال برای مردان و ۴۵ تا ۶۰ سال در زنان، متغیر است. در میان

مقایسه شاخص‌های تأمین اجتماعی کشورها، از وضعیت رفاه مردمان هر دیار و اهمیت و لزوم آن در میان حاکمان و دولتمردان آن حکایت خواهد کرد. در همین راستا، واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، به بررسی نظام تأمین اجتماعی در برخی از کشورهای آسیای میانه و منطقه مینا پرداخته و آنها را از لحاظ شاخص‌هایی چون تعهدات و خدمات ارائه شده، نرخ حق بیمه، سن بازنشستگی و غیره مورد مقایسه قرار داده است.

با نگاهی اجمالی به جدول همراه، می‌توان دریافت که نظام تأمین اجتماعی در ایران از نظر تنوع و گستره تحت پوشش، در میان کشورهای منطقه، مقام اول را در اختیار دارد. برای مثال، در نظام تأمین اجتماعی کشورمان بالغ بر ۲۰ نوع خدمات به بیمه شده ارائه می‌شود. پس از ایران، کشورهای آذربایجان و مصر از لحاظ تعداد خدمات و تعهدات ارائه شده، در مقام‌های بعدی قرار دارند. جالب آنکه برخی تعهدات و خدمات همچون غرامت نقص عضو، کمک هزینه همسر متکفل فرزند، حق سنوات، عیدی، کمک هزینه وسایل کمک پزشکی (پروتز و ارتز)

تأمین اجتماعی در ایران و کشورهای منتخب

کشور	تعداد تعهدات (مورد)	منتخب تعهدات	نرخ حق بیمه (درصد)	سهام شرکای تجاری در نرخ حق بیمه			سن بازنشستگی		امید به زندگی	
				بیمه شده	کارفرما	دولت	مردان	زنان	مردان	زنان
آذربایجان	۱۱	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، غرامت دستمزد ایام بیماری، غرامت دستمزد ایام بارداری، کمک هزینه کفن و دفن، بیمه بیکاری، کمک هزینه نگهداری از فرزند، کمک مقطوع بابت فرزند یا فرزند خواندگی، کمک هزینه افراد تحت تکفل، کمک هزینه نگهداری از کار افتاده	۳۰/۵	۱/۵	۲۹/۰	در صورت نیاز	۶۲	۵۷	۶۸/۷	۷۵/۵
بحرین	۹	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، هزینه کفن و دفن، کمک از دواج، غرامت بازنشستگی، غرامت از کار افتادگی، غرامت فوت، درمان برای حوادث ناشی از کار	۱۵/۰	۵/۰	۱۰/۰	-	۶۰	۵۵	۷۲/۱	۷۶/۳
عراق	۹	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، غرامت ایام بارداری، کمک هزینه نگهداری از فرزند، کمک هزینه مقطوع بارداری، غرامت بازنشستگی (در صورت عدم احراز شرایط مستمری برای حوادث ناشی از کار)	۱۷/۰	۵/۰	۱۲/۰	-	۶۰	۵۵	۶۳/۵	۶۶/۵
کویت	۴	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، درمان برای ناشی از کار	۲۵/۰	۵/۰	۱۰/۰	۱۰/۰	۵۰	۵۰	۷۴/۹	۷۹/۰
عربستان	۱۰	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، کمک هزینه از دواج، کمک هزینه کفن و دفن، کمک هزینه نگهداری از کار افتاده، غرامت بازنشستگی، غرامت از کار افتادگی، غرامت فوت، درمان برای حوادث ناشی از کار	۲۰/۰	۹/۰	۱۱/۰	کسری و کمک سالانه	۶۰	۶۰	۷۱/۱	۷۳/۷
سوریه	۶	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، غرامت ایام بیماری، غرامت ایام بارداری،	۲۴/۰	۷/۰	۱۷/۰	-	۶۰	۵۵	۷۰/۶	۷۳/۱
ترکمنستان	۸	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، غرامت ایام بیماری، غرامت ایام بارداری، کمک هزینه نگهداری از کار افتاده، کمک هزینه نگهداری از فرزند	۲۲/۰	-	۲۲/۰	در صورت نیاز	۶۲	۵۷	۶۳/۹	۷۰/۴
الجزایر	۸	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، درمان بیکاری، غرامت ایام بیماری، غرامت ایام بارداری، کمک هزینه همسر	۳۲/۵	۸/۵	۲۴/۰	-	۶۰	۵۵	۶۸/۷	۷۱/۸
مصر	۱۱	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، درمان، بیکاری، غرامت ایام بیماری، غرامت بازنشستگی، غرامت فوت، هزینه کفن و دفن	۴۷/۰	۱۴/۰	۲۶/۰	کسری + درصد	۶۰	۶۰	۶۶/۷	۶۹/۹
ایران	۲۰	سالمندی، از کار افتادگی، فوت، درمان، بیکاری، غرامت ایام بیماری، غرامت ایام بارداری، غرامت مقطوع نقص عضو، غرامت فوت، کمک هزینه از واج، کمک هزینه همسر، کمک هزینه همسر متکفل فرزند، کمک هزینه فرزند، کمک هزینه مسکن، کمک‌های غیر نقدی، حق سنوات، عیدی، پروتز و ارتز، هزینه سفر و اقامت بیمار و همراه، هزینه کفن و دفن	۳۳/۰	۷/۰	۱۴/۰	۲/۰	۵۰	۴۵	۶۸/۸	۷۰/۸

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، از گزارشات سازمان‌های تأمین اجتماعی در کشورهای مختلف.